Inventarisatie naleefniveau rookvrije horeca najaar 2011

Per 1 juli 2008 is binnen de horeca, sport- en kunst- en cultuursector het rookverbod ingevoerd. Daarnaast is besloten dat behalve werkgevers in de horeca ook ondernemers in de horeca zonder personeel hun zaak rookvrij moeten maken. Op respectievelijk 12 mei en 3 juli 2009 concludeerden de gerechtshoven in Den Bosch en Leeuwarden, dat het rookverbod voor horecabedrijven zonder personeel in strijd is met de wet.[1] Vervolgens heeft de Minister van VWS de huidige nieuwe Voedsel- en Warenautoriteit (nVWA) opdracht gegeven het rookverbod bij horecabedrijven zonder personeel vooralsnog niet te handhaven. Op 17 juni 2010 is dit besluit teruggedraaid en oordeelde het hof in Arnhem dat het rookverbod ook geldt voor horecabedrijven zonder personeel.

In het regeerakkoord van VVD en CDA (september 2010) is overeengekomen dat het rookverbod zal worden versoepeld. Er is een uitzondering gecreëerd voor de kleine cafés zonder personeel. De cafés die onder de uitzondering vallen moeten aan een aantal criteria voldoen. Zij dienen te beschikken over één horecalokaliteit, de vloeroppervlakte van deze ene horecalokaliteit moet kleiner zijn dan 70m^2 en de bedrijfsactiviteit moet vrijwel uitsluitend bestaan uit het verstrekken van alcoholhoudende drank. Deze uitzonderingsvoorwaarden zijn formeel vastgelegd in het gewijzigde Besluit Uitvoering rookvrije werkplek, horeca en andere ruimten. Cafés die aan de uitzonderingscriteria voldoen en het roken toelaten, zijn tevens wettelijk verplicht om bij de ingang aan te duiden dat zij een rookcafé vormen. Bij alle horecagelegenheden waar het rookverbod blijft gelden zal de nVWA het rookverbod intensief handhaven.

Onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL heeft in opdracht van de nVWA, vanaf december 2008/begin januari 2009 negen kwartaalmetingen uitgevoerd naar het naleefniveau (laatste meting december 2010/januari 2011). Per kwartaal zijn ruim 600 aselect gekozen horecagelegenheden geobserveerd in 25 geselecteerde gemeenten die een goede dwarsdoorsnede van Nederland vormen. Hierbij is een verdeling toegepast over de volgende zes horecacategorieën: café en discotheek; restaurant; cafetaria en snackbar; sportkantine; kunst en cultuur (theater, bioscoop, museum); hotel en recreatie. In navolging van deze inventarisatie heeft de nVWA onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL opdracht gegeven om de observaties voor de cafés en discotheken te herhalen in het voor- en najaar van 2011. Uit de cijfers van de eerste negen kwartaalmetingen blijkt dat de overige vijf horecacategorieën een hoog nalevingsniveau hebben. Om die reden is de frequentie van de metingen onder deze sectoren (restaurant; cafetaria en snackbar; sportkantine; kunst en cultuur (theater, bioscoop, museum); hotel en recreatie) verlaagd en zal de naleving van deze sectoren eens per jaar in het najaar worden geïnventariseerd.

In maart/april 2011 is de voorjaarmeting uitgevoerd. In totaal zijn toen 400 observaties verricht, verdeeld over vier horecasubcategorieën, te weten: 100 discotheken; 100 eetcafés; 100 cafés die niet onder de uitzondering vallen; en 100 cafés die wel onder de uitzondering vallen. De laatste meting heeft plaatsgevonden in het najaar van 2011 (september/oktober 2011). Bij de najaarmeting 2011 zijn naast discotheken, eetcafés, cafés die niet onder de uitzondering vallen en cafés die wel onder de uitzondering vallen tevens de overige vijf horecahoofdcategorieën (restaurant; cafetaria en snackbar; sportkantine; kunst en cultuur (theater, bioscoop, museum); hotel en recreatie) geobserveerd. Van alle negen horecacategorieën zijn in het najaar van 2011 100 gelegenheden bezocht, in totaal gaat het dan dus om 900 observaties.

In het eerste deel van deze factsheet wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de discotheken, eetcafés, cafés die niet onder de uitzondering vallen en cafés die wel onder de uitzondering vallen in het najaar van 2011. Deze resultaten worden vergeleken met de voorjaarmeting 2011. In het tweede deel komen de bevindingen van de oorspronkelijke zes horecahoofdcategorieën aan bod: café en discotheek; restaurant; cafetaria en snackbar; sportkantine; kunst en cultuur (theater, bioscoop, museum); hotel en recreatie. Hierbij wordt een vergelijking gemaakt met de najaarmeting 2009 en de najaarmeting 2010. Om de hoofdcategorie café en discotheek van de laatste meting (najaar 2011) te kunnen vergelijken met deze eerdere metingen is uit de observaties van de laatste meting een steekproef van 100 gelegenheden getrokken uit de subcategorieën discotheken, eetcafés en cafés die niet onder de uitzondering vallen. Hierbij is rekening gehouden met de verdeling van deze drie subcategorieën in de voorgaande metingen (14 discotheken; 16 eetcafés; 70 cafés die niet onder de uitzondering vallen).

[1] www.rijksoverheid.nl

1. Resultaten voor- en najaarmeting 2011 vier subcategorieën

In dit eerste deel worden de resultaten van de voor- en najaarmeting 2011 van de vier subcategorieën (discotheken, eetcafés, cafés niet onder de uitzondering, cafés onder de uitzondering[2]) afzonderlijk weergegeven. Daarnaast zijn ter vergelijking voor beide metingen steekproeven getrokken van 100 gelegenheden uit de subcategorieën discotheken, eetcafés en cafés die niet onder de uitzondering vallen. De samenstelling van deze steekproeven komt overeen met de hoofdcategorie 'café en discotheek' uit de eerste negen metingen en worden vermeld als Totaal steekproef.

Aanwezigheid rokers en asbakken

Tijdens de observaties is gekeken of er wordt gerookt en of er asbakken op de tafels of op de bar staan. In het voor- en najaar van 2011 zijn het voornamelijk de eetcafés waar geen rokers aanwezig zijn (respectievelijk 90% en 85%, figuur 1). Bij de discotheken en de cafés die niet onder de uitzondering vallen komen in het najaar van 2011 bij respectievelijk 60% en 56% geen rokers voor. Er zijn geen significante veranderingen ten opzichte van het voorjaar 2011. De cafés die onder de uitzondering vallen, en waar roken wordt toegestaan mits zij dit aanduiden, maken veelal gebruik van deze uitzonderingspositie. Bij ruim drie vijfde van deze cafés wordt tijdens het najaar van 2011 gerookt op moment van observatie. Ook de Totaal steekproef laat zien dat de afwezigheid van rokers vergeleken met het voorjaar van 2011 op hetzelfde niveau is gebleven. Bij beide metingen zijn bij ruim de helft van de gelegenheden geen rokers aanwezig: 57% in het najaar van 2011 en 58% in het voorjaar van 2011.

Figuur 1 Geen rokers naar soort gelegenheid, in % (per categorie: n=100-104)

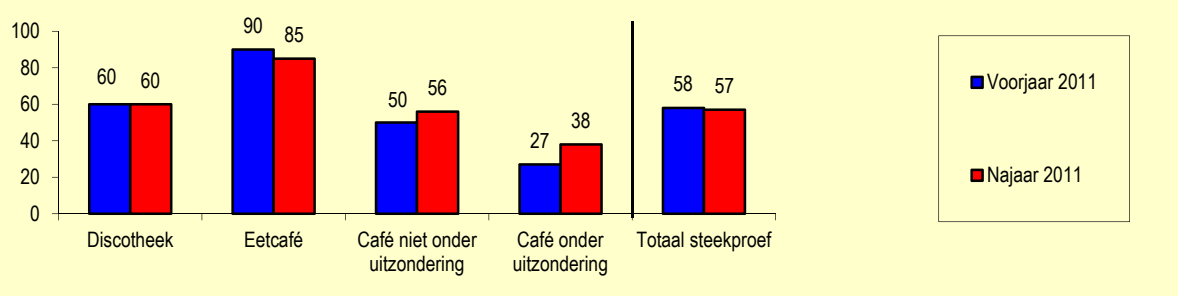

Het zijn in het voor- en najaar van 2011 ook met name eetcafés waarbij geen asbakken op tafels/bar zijn geobserveerd (respectievelijk 89% en 85%, figuur 2). Bij cafés die onder de uitzondering vallen is de afwezigheid van asbakken op de tafels/bar gering. De Totaal steekproef wijst uit dat bij ruim de helft van de gelegenheden geen asbakken op de tafels/bar aanwezig zijn (56% tijdens de najaarmeting 2011 en 59% tijdens de voorjaarmeting 2011).

Figuur 2 Geen asbakken op de tafels/bar naar soort gelegenheid, in % (per categorie: n=100-104)

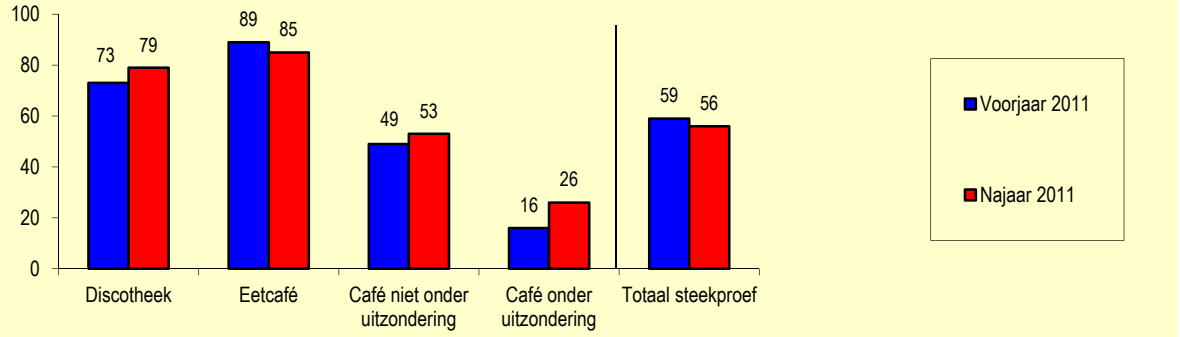

[2] Voor het bepalen van uitzonderingscafés is een bestand verkregen van de nVWA met alle horecagelegenheden die beschikken over een actieve drank- en horecavergunning. Met behulp van dit bestand zijn cafés met één lokaliteit <70m² geselecteerd. Vervolgens is tijdens het observeren nagegaan of het café met name op drankverstrekking is gericht en hoeveel personen werkzaam zijn in het café.

Aanduiding

Tijdens de metingen is ook gekeken of het rookverbod in de horecagelegenheden wordt aangeduid. Het aanduiden is één van de maatregelen die bijdraagt tot een goed rookbeleid en is sinds het nieuwe Besluit Uitvoering rookvrije werkplek, horeca en andere ruimten van kracht is, verplicht voor alle horecagelegenheden waar niet gerookt mag worden. Van de discotheken en eetcafés heeft ruim twee vijfde van de gelegenheden in het najaar van 2011 een aanduiding van het rookverbod (respectievelijk 46% en 41%, figuur 3). Bij cafés die niet onder de uitzondering vallen is bij ruim één derde (36%) een aanduiding van het rookverbod geobserveerd. Dit geldt tevens voor ruim één derde van de Totaal steekproef (37%). Cafés die onder de uitzondering vallen hebben minder vaak een aanduiding van het rookverbod dan de andere categorieën. In het najaar 2011 zijn ten opzichte van de voorjaarmeting 2011 geen significante verschillen geconstateerd bij de verschillende subcategorieën.

Figuur 3 Aanduiding rookverbod naar soort gelegenheid, in % (per categorie: n=100-104)

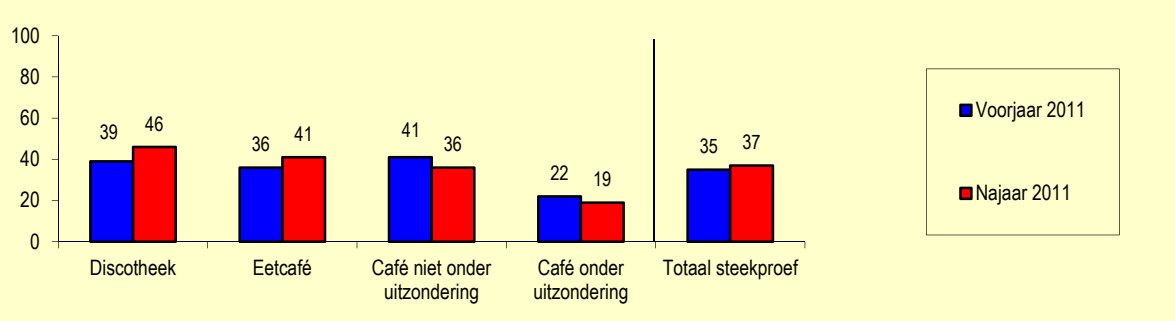

Uitzonderingscafés zijn, wanneer zij het roken toelaten, verplicht aan te duiden dat zij een rookcafé vormen. Nog geen kwart van deze cafés heeft in het voor- en najaar zo'n aanduiding (24% in het najaar van 2011 en 23% in het voorjaar van 2011).

Rookruimtes

Tijdens beide metingen is ook gekeken naar de aanwezigheid van rookruimtes (binnen in de gelegenheid). In het voor- en najaar van 2011 heeft bijna twee vijfde (respectievelijk 39% en 36%) van de discotheken een rookruimte. De aanwezigheid van rookruimtes bij de andere categorieën ligt beduidend lager. De afzonderlijke subcategorieën laten geen significante verschillen zien ten opzichte van het voorjaar van 2011. De Totaal steekproef laat echter wel een significante afname zien in het percentage gelegenheden dat beschikking heeft over een rookruimte: 11% in het najaar van 2011 versus 22% in het voorjaar van 2011.

Figuur 4 Percentage horecagelegenheden met een rookruimte, in% (per categorie: n=100-104)

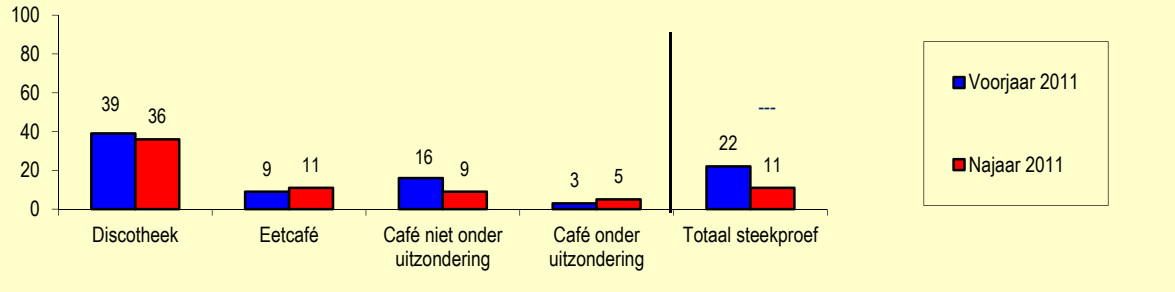

--- Significant verschil tussen meting voorjaar 2011 en meting najaar 2011, $p < 0,05$

2. Vergelijking metingen zes hoofdcategorieën

In dit tweede deel worden de resultaten gepresenteerd van de zes hoofdcategorieën: cafés en discotheken (inclusief eetcafés, exclusief cafés die onder de uitzondering vallen); restaurants; cafetaria's en snackbars; sportkantines; kunst en cultuur (theaters, bioscopen, musea); hotels en recreatiegelegenheden. Hierbij wordt de laatste meting (najaar 2011) vergeleken met de najaarmeting 2009 en de najaarmeting 2010.

Aanwezigheid rokers en asbakken

Bij het overgrote deel van de horecagelegenheden wordt er op moment van de observaties niet gerookt (figuur 5) en staan er bij de meeste horecagelegenheden geen asbakken op tafel (figuur 6). In 91% van alle horecagelegenheden zijn tijdens de najaarmeting van 2011 geen rokers aanwezig. Het totale percentage horecagelegenheden waar geen rokers aanwezig zijn, ligt vergeleken met de meting in het najaar van 2009 (95%) significant lager. Deze daling komt vrijwel geheel voor rekening van de cafés en discotheken. Alleen bij deze categorie is er sprake van een significante daling in het percentage afwezige rokers ten opzichte van de najaarmeting 2009: van 73% naar 57%. Er zijn geen significante verschillen gevonden vergeleken met de najaarmeting 2010.

Figuur 5 Geen rokers aanwezig naar soort gelegenheid, in % (soort: n=99-105; totaal N=599-607)

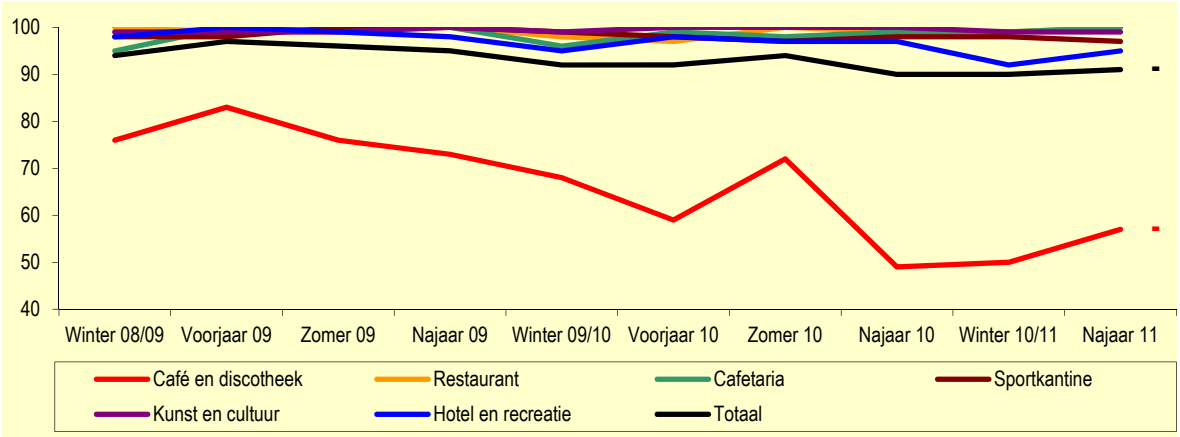

	Café en discotheek -	Restaurant	Cafetaria	Sportkantine	Kunst en cultuur	Hotel en recreatie	Totaal -
Najaar 09	73	100	100	100	100	98	95
Najaar 10	49	99	99	98	100	98	90
Najaar 11	57	100	100	97	99	95	91

- Significant verschil tussen meting najaar 2009 en meting najaar 2011, p < 0,05

Het percentage horecagelegenheden waarin geen asbakken op tafels/bar zijn geobserveerd ligt tijdens de najaarmeting van 2011 op 90% (figuur 6). Bij de categorie cafés en discotheken is er sprake van een daling ten opzichte van de najaarmeting 2009. Tijdens de najaarmeting 2011 heeft 56% van de cafés en discotheken geen asbakken op tafels/bar, in het najaar van 2009 was dit nog 69%. Bij de overige categorieën komen gedurende alle metingen asbakken op de tafels of bar niet of nauwelijks voor. Vergeleken met de najaarmeting 2010 zijn geen significante verschillen geconstateerd.

Figuur 6 Geen asbakken op de tafels/bar aanwezig naar soort gelegenheid, in % (soort: n=99-105; totaal N=599-607)

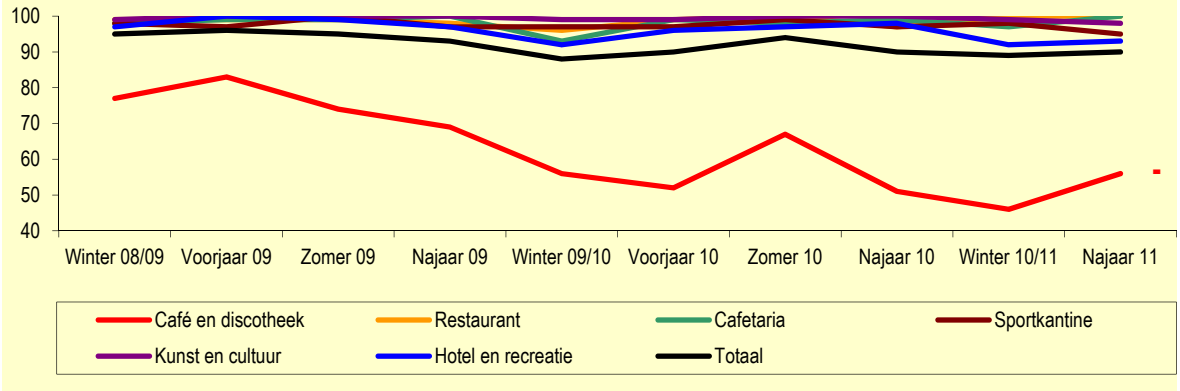

	Café en discotheek -	Restaurant	Cafetaria	Sportkantine	Kunst en cultuur	Hotel en recreatie	Totaal
Najaar 09	69	98	100	97	100	97	93
Najaar 10	51	97	99	97	100	98	90
Najaar 11	56	100	100	95	98	93	90

- Significant verschil tussen meting najaar 2009 en meting najaar 2011, p < 0,05

Aanduiding

Met de wijziging van het Besluit Uitvoering rookvrije werkplek, horeca en andere ruimten zijn alle horecagelegenheden wettelijk verplicht om het rookverbod aan te duiden. Gemiddeld heeft in het najaar van 2011 ruim twee vijfde van alle horecagelegenheden dit gedaan (43%, figuur 7).

Figuur 7 Aanduiding rookverbod naar soort gelegenheid, in % (soort: n=99-105; totaal N=599-607)

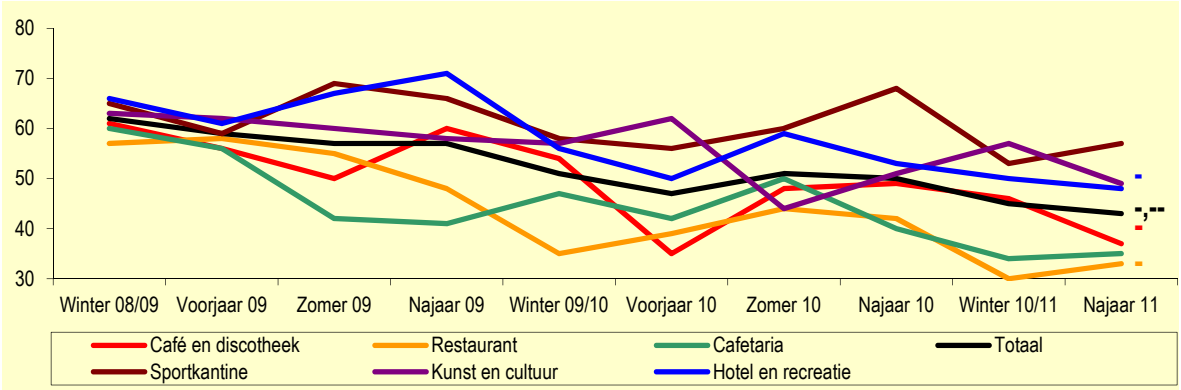

	Café en discotheek -	Restaurant -	Cafetaria	Sportkantine	Kunst en cultuur	Hotel en recreatie -	Totaal -,--
Najaar 09	61	48	41	66	58	71	57
Najaar 10	49	42	40	68	51	53	50
Najaar 11	37	33	35	57	49	48	43

- Significant verschil tussen meting najaar 2009 en meting najaar 2011, p < 0,05; -- Significant verschil tussen meting najaar 2010 en meting najaar 2011, p < 0,05

Er is een daling geconstateerd in het Totaal percentage horecagelegenheden dat een aanduiding heeft; 43% in het najaar van 2011 tegenover 57% in het najaar van 2009 en 50% in het najaar van 2010. De daling in het najaar van 2011 ten opzichte van de najaarmeting in 2009 doet zich tevens voor bij cafés en discotheken (37% tijdens de najaarmeting 2011 versus 61% in het najaar van 2009), restaurants (33% tegenover 48%), en hotels en recreatie (48% versus 71%). Vergeleken met het najaar van 2010 doen zich bij de afzonderlijke soorten horecagelegenheden geen significante verschillen voor.

Rookruimtes

Het totale percentage horecagelegenheden met een rookruimte is tijdens de laatste meting in het najaar van 2011 4% (figuur 8). Bij de metingen in het najaar van 2009 en 2010 lag dit totale percentage op hetzelfde niveau (respectievelijk 4% en 5%). Het percentage rookruimten bij cafés/discotheken ligt hoger dan bij de andere horecacategorieën. Tijdens de laatste meting ligt dit percentage op 11% en is daarmee weinig veranderd vergeleken met de najaarmeting 2009 (10%) en het najaar van 2011 (16%).

Figuur 8 Percentage horecagelegenheden met een rookruimte naar soort gelegenheid (soort: n=99-105; totaal N=599-607)

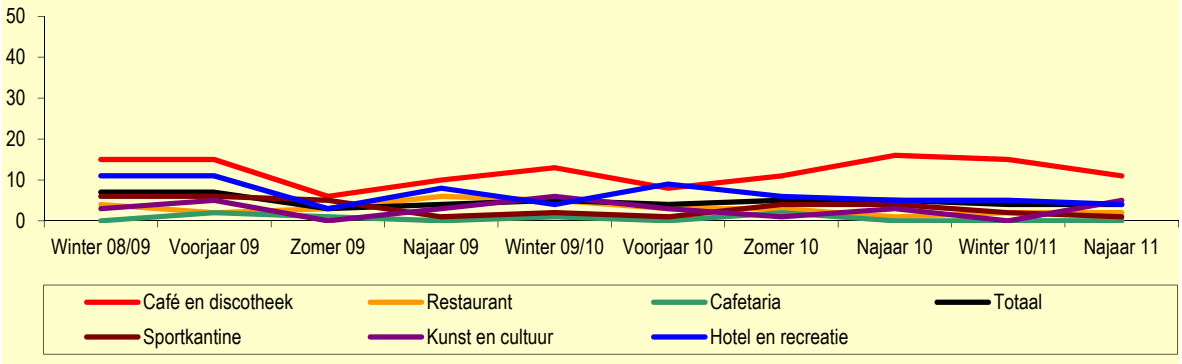

	Café en discotheek	Restaurant	Cafetaria	Sportkantine	Kunst en cultuur	Hotel en recreatie	Totaal
Najaar 09	10	6	0	1	3	7	4
Najaar 10	16	1	0	4	3	5	5
Najaar 11	11	2	0	4	1	5	4